

U S T A W A

z dnia 26 stycznia 1982 r.

Karta Nauczyciela.

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Postanowienia wstępne.

Art. 1. Ustawie podlegają:

- 1) nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni państwowych szkół i innych placówek oświatowych i szkoleniowych, wychowawczych, opiekuńczo-wychowawczych, utworzonych i działających na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz. U. Nr 32, poz. 160, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1972 r. Nr 16, poz. 114 i z 1975 r. Nr 45, poz. 234),
- 2) nauczyciele i wychowawcy placówek leczniczych, leczniczo-wychowawczych i leczniczo-opiekuńczych,
- 3) nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zakładów poprawczych, schronisk dla nieletnich, rodzinnych ośrodków diagnostyczno-konsultacyjnych oraz szkół przy zakładach karnych,
- 4) pracownicy pedagogiczni bibliotek szkolnych i pedagogicznych, ośrodków metodycznych i placówek poradnictwa wychowawczo-zawodowego,
- 5) nauczyciele zatrudnieni w szkołach, placówkach kształcenia artystycznego dzieci i młodzieży, placówkach wychowawczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych, prowadzonych przez związki spółdzielcze, instytucje i organizacje społeczne prowadzące statutową działalność oświatowo-wychowawczą i kształcenie artystyczne,
- 6) nauczyciele zatrudnieni w organach administracji państwowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w zakresie ustalonym ustawą,
- 7) nauczyciele zatrudnieni w organizacjach politycznych i społecznych oraz w związkach zawodowych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w zakresie ustalonym ustawą.

Art. 2. Przepisów ustawy, z wyjątkiem art. 50 i 59, nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej i pożarnictwa:

- 1) zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i resortu spraw wewnętrznych,
- 2) wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem i resortem spraw wewnętrznych na stanowiskach wymienionych w art. 1.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) nauczycielach bez bliższego określenia — rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 pkt 1—5,
- 2) szkołach bez bliższego określenia — rozumie się przez to szkoły i inne placówki wymienione w art. 1 pkt 1—5,
- 3) organach nadzorujących szkołę — do czasu nowych uregulowań prawnych w zakresie oświaty i wychowania rozumie się przez to:
 - a) terenowy organ administracji państwowej odpo-

wiedniego stopnia — w stosunku do szkół podporządkowanych tym organom,

- b) właściwego ministra lub wyznaczoną przez niego podległą mu jednostkę organizacyjną — w stosunku do szkół nie podporządkowanych terenowym organom administracji państwowej,
- c) prowadzące statutową działalność oświatowo-wychowawczą lub kształcenie artystyczne zarządy główne związków spółdzielczych oraz instytucje i organizacje społeczne, a także związki wyznaniowe — albo upoważnione przez nie ich jednostki organizacyjne — w stosunku do szkół prowadzonych przez te związki, organizacje i instytucje,
- 4) zainteresowanych ministrach bez bliższego określenia — rozumie się przez to również centralne organy związków spółdzielczych, instytucji i organizacji społecznych prowadzących statutową działalność oświatowo-wychowawczą i kształcenie artystyczne.

Art. 4. 1. Zasady współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji państwowej ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli nie ustalone w ustawie o związkach zawodowych określa porozumienie zawarte przez Ministra Oświaty i Wychowania lub przez właściwego ministra z naczelnymi organami tych związków.

2. Rozporządzenia, uchwały i zarządzenia przewidziane ustawą podlegają uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli oraz przedstawieniu komisjom sejmowym przed ich wydaniem.

Art. 5. 1. Minister Oświaty i Wychowania, w drodze rozporządzenia, może rozciągnąć przepisy ustawy lub niektóre jej postanowienia na:

- 1) nauczycieli szkół i placówek szkolących oraz oświatowo-wychowawczych innych niż wymienione w art. 1,
- 2) pracowników uspołecznionych zakładów pracy pełniących funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu lub prowadzących pracę wychowawczą z młodocianymi pracownikami w placówkach zbiorowego zakwaterowania, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza stanowi podstawowe zajęcie,
- 3) pracowników pedagogicznych zatrudnionych na stanowiskach nauczycieli w ośrodkach szkolenia i doskonalenia kadr i ośrodkach szkolenia zawodowego oraz zawodowych kuratorów sądowych.

2. Minister Oświaty i Wychowania, w drodze rozporządzenia, na wniosek związków wyznaniowych prowadzących szkoły, placówki oświatowo-wychowawcze i zakłady szkolące rozciągnie przepisy ustawy lub niektóre jej postanowienia na zatrudnionych w nich nauczycieli i wychowawców.

Rozdział 2

Obowiązki nauczycieli.

Art. 6. 1. Nauczyciel obowiązany jest rzetelnie realizować podstawowe funkcje szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą; dążyć do pełni rozwoju oso-

owości ucznia i własnej. Nauczyciel powinien kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny; poszanowaniu Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jako państwa socjalistycznego; w duchu humanizmu, tolerancji, wolności sumienia, sprawiedliwości społecznej i szacunku dla pracy; dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między narodami.

2. Praca nauczyciela podlega ocenie. Oceny dokonuje się w okresie pierwszych 3 lat zatrudnienia nauczyciela w szkole, a po tym okresie na wniosek zainteresowanego nauczyciela lub z inicjatywy rady pedagogicznej albo dyrektora szkoły. Ocena ma charakter opisowy. Zasady i tryb dokonywania oceny określa, w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, Minister Oświaty i Wychowania, zaś w odniesieniu do nauczycieli przedmiotów artystycznych w szkołach artystycznych — Minister Kultury i Sztuki, a w odniesieniu do nauczycieli przedmiotów zawodowych w średnich szkołach medycznych — Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

Art. 7. 1. Szkołą kieruje dyrektor, który jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym rady pedagogicznej. Dyrektor sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole.

2. Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest w szczególności za:

- 1) dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły,
- 2) realizację zadań zgodnie z uchwałami rady pedagogicznej oraz zarządzeniami organów nadzorujących szkołę,
- 3) tworzenie warunków do rozwijania samorządnej i samodzielnej pracy uczniów i wychowanków,
- 4) zapewnienie pomocy nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym,
- 5) zapewnienie w miarę możliwości odpowiednich warunków organizacyjnych do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych.

3. Nauczyciele, którym powierzono zostały funkcje kierownicze w szkole, poza obowiązkami wymienionymi w ust. 2 i w art. 6 ust. 1, wykonują ponadto inne zadania związane z powierzoną funkcją, określone w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami przez Ministra Oświaty i Wychowania, a w odniesieniu do nauczycieli szkół artystycznych — przez Ministra Kultury i Sztuki.

Art. 8. 1. Nadzór pedagogiczny sprawują nauczyciele mianowani, zatrudnieni w organach administracji państwowej oraz w innych organach nadzorujących szkołę na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych, oraz dyrektorzy szkół i inni nauczyciele pełniący funkcje kierownicze w szkołach.

2. Szczegółowy wykaz stanowisk oraz zakres obowiązków, uprawnień i kwalifikacji nauczycieli, o których mowa w ust. 1, oraz zasady sprawowania nadzoru pedagogicznego określa, w drodze rozporządzenia, Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, a w stosunku do nauczycieli sprawujących nadzór pedagogiczny nad szkołami artystycznymi — Minister Kultury i Sztuki w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

Rozdział 3

Wymagania kwalifikacyjne.

Art. 9. 1. Stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która:

- 1) posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła szkołę kształcącą nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje,
- 2) przestrzega podstawowych zasad moralnych,
- 3) spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu.

2. Minister Oświaty i Wychowania, a w stosunku do nauczycieli szkół artystycznych — Minister Kultury i Sztuki, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli oraz szkoły i wypadki, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia.

3. Minister Kultury i Sztuki może określać szkoły i inne placówki kształcenia artystycznego, w których stanowiska nauczycieli mogą zajmować osoby, mające ukończoną szkołę artystyczną II stopnia w zakresie kierunku odpowiadającego nauczany przedmiotom.

Rozdział 4

Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy.

Art. 10. 1. Stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się na podstawie mianowania lub umowy o pracę.

2. Stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się przez mianowanie, jeżeli:

- 1) posiada obywatelstwo polskie,
- 2) posiada pełną zdolność do czynności prawnych,
- 3) korzysta z praw publicznych,
- 4) nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne lub o ubezwłasnowolnienie,
- 5) posiada wymagane kwalifikacje do zajmowania danego stanowiska,
- 6) może być zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony,
- 7) bezpośrednio przed mianowaniem wykonywał nieprzerwanie przez co najmniej dwa lata, w pełnym wymiarze zajęć, pracę pedagogiczną, która została pozytywnie oceniona. Jeżeli w okresie 3 lat od dnia zatrudnienia nie dopełniono obowiązku oceny pracy nauczyciela, a spełnia on pozostałe warunki wymagane do mianowania, uzyskuje mianowanie z mocy prawa,
- 8) ponownie podejmuje pracę w zawodzie nauczycielskim, jeżeli poprzednio był nauczycielem mianowanym, a przerwa nie przekraczała 5 lat, a w wypadku dłuższej przerwy — jeżeli wykonywał w tym okresie pracę nauczyciela.

3. Z nauczycielem, który nie spełnia wszystkich warunków określonych w ust. 2, stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę, z tym że nie można

nawiązać stosunku pracy z osobą nie spełniającą warunków wymienionych w ust. 2 pkt 2—4.

4. Zatrudnienie nauczyciela na czas określony może nastąpić jedynie wtedy, gdy taka potrzeba wynika z organizacji nauczania lub gdy chodzi o zastępstwo nieobecnego nauczyciela.

5. Z osobami, dla których praca w szkole jest dodatkowym zatrudnieniem, zawiera się umowę o pracę.

Art. 11. 1. Nauczycieli mianuje lub zawiera z nimi umowę o pracę organ nadzorujący bezpośrednio szkołę, w której nauczyciel ma być zatrudniony, za zgodą dyrektora tej szkoły lub na jego wniosek.

2. Organ, o którym mowa w ust. 1, może przekazać dyrektorowi szkoły, na jego wniosek, uprawnienia do zawierania umów o pracę z nauczycielami.

Art. 12. 1. Nauczyciele mianowani nie podlegają podporządkowaniu służbowemu określonym w innych przepisach prawnych dla mianowanych funkcjonariuszy państwowych.

2. Nauczyciel w realizacji programu nauczania ma prawo do swobody stosowania takich metod nauczania i wychowania, jakie uważa za najwłaściwsze spośród uznanych przez współczesne nauki pedagogiczne, oraz do wyboru spośród zatwierdzonych do użytku szkolnego podręczników i innych pomocy naukowych.

3. Nauczyciel powinien podnosić swą wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestnictwa we wszelkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie.

Art. 13. Stosunek pracy na podstawie mianowania nawiązuje się z dniem określonym w akcie mianowania, a jeżeli tego dnia nie określono — z dniem doręczenia tego aktu lub z dniem uzyskania mianowania z mocy prawa zgodnie z art. 10 ust. 2 pkt 7.

Art. 14. Akt mianowania i umowa o pracę powinny w szczególności określić:

- 1) stanowisko i miejsce pracy,
- 2) termin rozpoczęcia pracy,
- 3) wynagrodzenie lub zasady jego ustalania.

Art. 15. Przy mianowaniu na stanowisko nauczyciela osoba mianowana składa ślubowanie według następującej roty:

„Ślubuję rzetelnie pełnić mą powinność nauczyciela wychowawcy i opiekuna młodzieży, dążyć do pełni rozwoju osobowości ucznia i własnej, kształcić i wychowywać młode pokolenie w duchu umiłowania Ojczyzny, poszanowania Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, zgodnie z zasadami humanizmu, sprawiedliwości społecznej i wolności sumienia”.

Art. 16. Mianowanie lub umowa o pracę wygasa, jeżeli nowo zatrudniony nauczyciel nie usprawiedliwi w ciągu 7 dni swojego nieprzystąpienia do pracy, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

Art. 17. 1. Organ nadzorujący szkołę powierza funkcje kierownicze tylko czynnym nauczycielom mianowanym zarówno tej samej jak i innej szkoły po pozytywnym zaopiniowaniu przez radę pedagogiczną.

2. Wymóg zasięgnięcia opinii rady pedagogicznej nie dotyczy powierzania funkcji kierowniczych w szkołach nowo organizowanych.

3. Organ nadzorujący szkołę, który powierza nauczycielowi funkcję kierowniczą w szkole, może odwołać go z tej funkcji z końcem roku szkolnego za trzymiesięcznym pisemnym uprzedzeniem, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach również w czasie roku szkolnego.

4. Nauczycielom, którym powierzono funkcje kierownicze w szkołach, przysługują — w zależności od funkcji — tytuły służbowe: dyrektora, wicedyrektora lub kierownika.

5. W organach administracji państwowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych można zatrudniać tylko nauczycieli mianowanych.

6. Nauczyciele, o których mowa w ust. 5, otrzymują urlop bezpłatny na czas zajmowania tych stanowisk.

Art. 18. 1. Nauczyciel mianowany może być przeniesiony na własną prośbę lub z urzędu za jego zgodą na inne stanowisko w tej samej lub innej szkole, w tej samej lub innej miejscowości, na takie samo lub inne stanowisko.

2. Przeniesienie nauczyciela z urzędu, w trybie określonym w ust. 1, do innej miejscowości może nastąpić pod warunkiem:

- 1) zapewnienia nauczycielowi w nowym miejscu pracy odpowiedniego do jego stanu rodzinnego mieszkania oraz miejsca pracy dla współmałżonka, jeśli jest on nauczycielem,
- 2) przyznania nauczycielowi, oprócz zwrotu kosztów przeniesienia na zasadach określonych w art. 21 ust. 1, zasiłku osiedleniowego w wysokości dwumiesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia zasadniczego z dodatkami.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio przy przeniesieniu nauczyciela do szkoły nadzorowanej przez inny organ, a przepis ust. 2 również w razie przejścia nauczyciela za jego zgodą do pracy w terenowych organach administracji państwowej.

Art. 19. 1. W razie konieczności zapewnienia szkole obsady stanowisk nauczycielskich z kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom programowym szkoły, można również skierować do pracy w niej nauczyciela bez jego zgody, jednak na okres nie dłuższy niż 3 lata, z prawem powrotu na uprzednio zajmowane stanowisko.

2. W wypadku określonym w ust. 1, a dotyczącym pracy w innej szkole w innej miejscowości, nauczycielowi przysługuje:

- 1) czterodniowy tydzień pracy,
- 2) dodatek za uciążliwość pracy w wysokości 20% wynagrodzenia zasadniczego,
- 3) mieszkanie służbowe w miejscu czasowego zatrudnienia, niezależnie od posiadanego na zasadach ogólnych.

Art. 20. 1. W wypadku gdy zachodzą zmiany organizacyjne powodujące całkowitą lub częściową likwidację szkoły, uniemożliwiające dalsze zatrudnienie nauczyciela mianowanego na zajmowanym stanowisku w tej

szkole, a nauczyciel nie wyrazi zgody na przeniesienie na inne stanowisko w tej szkole lub do innej szkoły w tej samej lub w innej miejscowości na takie samo lub inne stanowisko, organ nadzorujący szkołę ma obowiązek na wniosek nauczyciela przenieść go w stan nieczynny, który nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy, lub rozwiązać z nim stosunek pracy, wypłacając mu odprawę w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

2. Nauczyciel pozostający w stanie nieczynnym zachowuje prawo do wynagrodzenia zasadniczego oraz do innych świadczeń pracowniczych.

3. W razie powstania możliwości zatrudnienia nauczyciela w tej samej szkole na tym samym stanowisku organ nadzorujący szkołę obowiązany jest zatrudnić nauczyciela pozostającego w stanie nieczynnym w pierwszej kolejności. W razie odmowy podjęcia pracy przez nauczyciela stosunek pracy wygasa z dniem odmowy.

Art. 21. 1. W razie przeniesienia nauczyciela przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia według zasad określonych w odrębnych przepisach dla pracowników urzędów państwowych.

2. Nauczyciela zmieniającego miejsce zamieszkania w związku z przeniesieniem zwalnia się od pełnienia obowiązków służbowych na odpowiedni okres czasu, nie dłuższy niż 7 dni.

Art. 22. Nauczyciel może być obowiązany do pracy w innej szkole w tej samej miejscowości i na tym samym lub za jego zgodą innym stanowisku w celu uzupełnienia obowiązującego wymiaru zajęć dydaktycznych (wychowawczych) w wymiarze nie większym niż $\frac{1}{2}$ etatu. W wypadku niewyrażenia zgody nauczyciel otrzyma wynagrodzenie za odpowiednią część etatu.

Art. 23. 1. Stosunek pracy z nauczycielem mianowanym rozwiązuje się:

- 1) na wniosek nauczyciela,
- 2) w razie czasowej niezdolności nauczyciela do pracy spowodowanej jego chorobą, jeżeli okres tej choroby przekracza 1 rok; w szczególnie uzasadnionych wypadkach — po stwierdzeniu przez komisję lekarską poprawy stanu zdrowia i możliwości powrotu do pracy — okres nieobecności w pracy spowodowanej chorobą może być przedłużony ponad 1 rok, nie dłużej jednak niż do dwóch lat, licząc łącznie okres choroby i urlopu dla poratowania zdrowia,
- 3) w razie orzeczenia przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia trwałej niezdolności nauczyciela do pracy w pełnym wymiarze zajęć na zajmowanym stanowisku,
- 4) z końcem roku szkolnego, w którym nauczyciel osiągnął wiek emerytalny, jeżeli okres zatrudnienia umożliwi mu uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku. Jeżeli z osiągnięciem wieku emerytalnego nauczyciel nie uzyskał prawa do emerytury, nie należy, aż do czasu uzyskania tego prawa, rozwiązywać z nim stosunku pracy, w okresie nie dłuższym jednak niż 5 lat od osiągnięcia wieku emerytalnego. Organ nadzorujący szkołę, uprawniony do mianowania, może za zgodą nauczyciela, w wypadkach uzasadnionych potrzebami kadrowymi, przedłużyć okres zatrudnienia,
- 5) w razie stwierdzenia niewywiązywania się przez nauczyciela z obowiązków służbowych.

2. Wniosek o rozwiązanie stosunku pracy powinien być zgłoszony przez nauczyciela mianowanego na piśmie, nie później niż na 3 miesiące przed rozpoczęciem ferii letnich. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem mianowanym na jego wniosek następuje z dniem 31 sierpnia. W szkole, w której zajęcia trwają cały rok kalendarzowy, stosunek pracy może być rozwiązany przez nauczyciela mianowanego w każdym czasie za uprzednim 3-miesięcznym wypowiedzeniem.

3. Skierowanie nauczyciela przez organ właściwy w myśl art. 11 na badania przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia może nastąpić w każdym czasie z inicjatywy nauczyciela albo z urzędu; nie usprawiedliwione niezgłoszenie się nauczyciela skierowanego z urzędu na badania upoważnia właściwy organ nadzorujący szkołę do rozwiązania stosunku pracy.

4. Rozwiązanie stosunku pracy w trybie określonym w ust. 1 pkt 4 powinno nastąpić za uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniem.

5. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem z powodu niewywiązywania się z obowiązków służbowych następuje z końcem roku szkolnego, za trzymiesięcznym wypowiedzeniem na piśmie, po otrzymaniu przez nauczyciela dwukrotnie, w odstępie nie krótszym niż jeden, a nie dłuższym niż półtora roku, negatywnej oceny pracy w trybie określonym w art. 24.

6. Stosunek pracy może być rozwiązany z nauczycielem także w trybie porozumienia stron.

Art. 24. 1. Organ bezpośrednio nadzorujący szkołę, na podstawie opinii dyrektora szkoły i swojego przedstawiciela, może ustalić negatywną ocenę pracy nauczyciela.

2. Organ bezpośrednio nadzorujący szkołę jest obowiązany zawiadomić nauczyciela o negatywnej ocenie jego pracy, podając uzasadnienie z jednoczesnym ostrzeżeniem, że następna negatywna ocena spowoduje rozwiązanie stosunku pracy.

3. O ile ocena negatywna nie została ustalona przez naczelny (centralny) organ nadzorujący szkołę, nauczyciel ma prawo odwołać się w ciągu 14 dni od dnia powiadomienia o niesłusznej, jego zdaniem, ocenie do organu bezpośrednio wyższego od tego, który ustalił ocenę.

4. Nauczyciel, którego praca została już raz negatywnie oceniona, może wskazać nauczyciela mianowanego tego samego przedmiotu, który będzie uczestniczył w dokonywaniu ponownej oceny. O zamiarze dokonania takiej oceny nauczyciela zawiadamia się 14 dni wcześniej.

5. W razie wniesienia przez nauczyciela odwołania od negatywnej oceny, uzasadniającej rozwiązanie stosunku pracy, rozwiązanie stosunku pracy nie może nastąpić przed rozstrzygnięciem tego odwołania.

Art. 25. Decyzję o rozwiązaniu stosunku pracy z nauczycielem na podstawie art. 23 wydaje organ uprawniony do jego mianowania, w trybie określonym w tym artykule.

Art. 26. 1. Stosunek pracy mianowanego nauczyciela wygasa z mocy prawa w razie:

- 1) prawomocnego ukarania w trybie dyscyplinarnym karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy lub wydalenia z zawodu nauczycielskiego,

- 2) prawomocnego skazania na karę pozbawienia praw publicznych albo prawa wykonywania zawodu,
- 3) upływu trzymiesięcznego okresu odbywania kary pozbawienia wolności,
- 4) stwierdzenia, że mianowanie nastąpiło na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów,
- 5) upływu sześciomiesięcznego terminu pozostawania w stanie nieczynnym.

2. Wygaśnięcie stosunku pracy w wypadkach określonych w ust. 1 stwierdza organ uprawniony do mianowania nauczyciela.

Art. 27. 1. Umowa o pracę zawarta z nauczycielem na czas nieokreślony może być rozwiązana przez strony z końcem roku szkolnego, za trzymiesięcznym wypowiedzeniem. Warunek rozwiązywania umów o pracę z końcem roku szkolnego nie dotyczy nauczycieli szkół, w których trwają zajęcia cały rok kalendarzowy.

2. Umowa o pracę na czas nieokreślony może być rozwiązana w każdym czasie i bez wypowiedzenia w razie niezdolności do pracy z powodu choroby trwającej dłużej niż jeden rok, chyba że w szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwa komisja lekarska stwierdzi możliwość powrotu do pracy w zawodzie nauczycielskim. W tym wypadku okres nieobecności w pracy spowodowany chorobą może być przedłużony do dwóch lat, łącznie z urlopem dla poratowania zdrowia.

Art. 28. 1. Nauczycielowi mianowanemu, z którym rozwiązano stosunek pracy z przyczyny określonej w art. 23 ust. 1 pkt 3, przyznaje się odprawę pieniężną w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego ostatnio pobieranego w czasie trwania stosunku pracy — za każdy pełny rok pracy nauczycielskiej, zaliczanej do okresów pracy pedagogicznej w myśl przepisów wydanych na podstawie art. 36, nie przekraczając jednak sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

2. Nauczycielowi mianowanemu, z którym rozwiązuje się stosunek pracy z przyczyn określonych w art. 70 ust. 2 i któremu właściwy organ nadzorujący szkołę nie zaproponował pracy zgodnie z jego kwalifikacjami, przyznaje się odprawę pieniężną na zasadach określonych w ust. 1, nie przekraczając jednak:

- 1) trzymiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, jeżeli okres pracy nauczycielskiej nie przekroczył 10 lat,
- 2) sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, jeżeli okres pracy nauczycielskiej przekroczył 10 lat.

3. Odprawy określone w ust. 1 i 2 wypłacane są w ratach miesięcznych, odpowiadających wysokości miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

Rozdział 5

Warunki pracy i wynagrodzenie.

Art. 29. 1. Organ nadzorujący szkołę obowiązany jest zapewnić podstawowe warunki do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

2. Nauczycielowi przysługuje wyposażenie jego stanowiska pracy, umożliwiające realizację dydaktyczno-wychowawczego programu nauczania.

3. Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, zaś w odniesieniu do szkół artystycznych — Minister Kultury i Sztuki, określa podstawowe warunki niezbędne do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań i programów, o których mowa w ust. 1 i 2.

Art. 30. 1. Wynagrodzenie nauczycieli składa się z wynagrodzenia zasadniczego i dodatków.

2. Wysokość wynagrodzenia zasadniczego uzależniona jest od posiadanego przez nauczyciela poziomu wykształcenia i stażu pracy, a dodatków — od wykonywanej funkcji, zajmowanego stanowiska, warunków pracy i osiągniętych wyników pracy oraz kwalifikacji specjalistycznych.

Art. 31. 1. Nauczyciel awansuje do wyższego szczebla wynagrodzenia zasadniczego co 2 lata. Okres wyczerpania na osiągnięcie najwyższego szczebla wynagrodzenia zasadniczego nie może przekraczać 30 lat pracy pedagogicznej.

2. Począwszy od dnia 1 września 1983 r. średnie wynagrodzenie nauczycieli nie może być niższe od średniego wynagrodzenia pracowników inżynieryjno-technicznych zatrudnionych w przemyśle uspołecznionym. Zasady porównywania poziomów tych wynagrodzeń określa w drodze rozporządzenia Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

3. Wyrównanie średniego wynagrodzenia nauczycieli do średniego wynagrodzenia pracowników inżynieryjno-technicznych nastąpi w ratach do dnia 1 września 1983 r.

4. Podnoszenie średniego wynagrodzenia nauczycieli do średniego wynagrodzenia pracowników inżynieryjno-technicznych w przemyśle uspołecznionym powinno następować corocznie z dniem 1 września.

5. Wynagrodzenie nauczycieli podlega corocznej rewaloryzacji na ogólnych zasadach.

Art. 32. 1. Dodatek funkcyjny przysługuje nauczycielom, którym powierzono funkcje kierownicze w szkole.

2. Dodatek funkcyjny przysługuje również nauczycielom, którym powierzono obowiązki kierownicze w zastępstwie. W tych wypadkach prawo do dodatku powstaje od pierwszego dnia miesiąca po upływie jednomiesięcznego okresu pełnienia tych obowiązków i gaśnie z pierwszym dniem miesiąca następującego po zaprzestaniu pełnienia tych obowiązków.

3. Dodatek służbowy przysługuje nauczycielom, o których mowa w art. 1 pkt 6.

Art. 33. 1. Nauczycielom przysługuje dodatek za nieprzerwaną pracę w szkole, zwany dodatkiem za wysługę lat, w wysokości 1% wynagrodzenia zasadniczego za każdy rok pracy, wypłacany w okresach miesięcznych poczynając od czwartego roku pracy, z tym że dodatek ten nie może przekroczyć 20% wynagrodzenia zasadniczego.

2. Uprawnienie do dodatków za wysługę lat przysługuje nauczycielom zatrudnionym powyżej 20 lat pracy od dnia 1 stycznia 1982 r., a pozostałym — od dnia 1 września 1983 r.

3. Szczególne wypadki zaliczenia okresów zatrudnienia, uprawniające do dodatków za wysługę lat, określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

Art. 34. 1. Nauczycielom pracującym w trudnych i uciążliwych warunkach pracy oraz w warunkach szkodliwych dla zdrowia przysługują z tego tytułu dodatki wymienione w ust. 2 i 3.

2. Wykaz trudnych i uciążliwych warunków pracy stanowiących podstawę do przyznania z tego tytułu dodatku oraz szczegółowe zasady wypłaty tego dodatku określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych i zainteresowanymi ministrami.

3. Wykaz prac w warunkach szkodliwych dla zdrowia, z oznaczeniem stopnia ich szkodliwości, stanowiących podstawę do przyznania z tego tytułu dodatku oraz szczegółowe zasady wypłaty tego dodatku określa Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Oświaty i Wychowania.

Art. 35. 1. W szczególnych wypadkach, podyktowanych wyłącznie koniecznością realizacji programu nauczania lub zapewnienia opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, nauczyciel może być zobowiązany do odpłatnej pracy w godzinach ponadwymiarowych zgodnie z posiadaną specjalnością, których liczba nie może przekroczyć $\frac{1}{4}$ obowiązującego go tygodniowego wymiaru zajęć. Przydzielenie nauczycielowi większej liczby godzin ponadwymiarowych może nastąpić wyłącznie za jego zgodą, jednak w wymiarze nie przekraczającym $\frac{1}{2}$ obowiązującego go tygodniowego wymiaru zajęć.

2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach nauczyciel może podjąć pracę w godzinach ponadwymiarowych w wymiarze większym niż $\frac{1}{2}$ obowiązującego go wymiaru zajęć, jednakże tylko za zgodą właściwego organu nadzorującego szczebla wojewódzkiego lub centralnego przy pozytywnym wniosku rady pedagogicznej.

3. Przez godzinę ponadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych lub wychowawczych powyżej obowiązującego tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych lub wychowawczych.

4. Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, przydzielone nauczycielowi w planie organizacyjnym szkoły, wypłaca się według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatków, o których mowa w art. 34, również w wypadku usprawiedliwionego nieodbycia zajęć.

5. Efektywnie przepracowane przez nauczyciela dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze godziny doraźnych zastępstw opłaca się według stawki jego godziny ponadwymiarowej.

6. Kobiety w ciąży oraz wychowującej dziecko do lat 4 nie wolno zatrudniać w godzinach ponadwymiarowych bez jej zgody.

Art. 36. Wysokość stawek wynagrodzenia zasadniczego, dodatków, wynagrodzenia za zajęcia dodatkowe, zasady zaszeregowania i przyznawania dodatków do wynagrodzenia nauczycieli określa Rada Ministrów, z tym że wynagrodzenie za zajęcia dodatkowe: wychowawstwo klasy oraz prowadzenie kół lub zespołów zainteresowań albo kół przedmiotowych przysługuje począwszy od dnia 1 stycznia 1983 r.

Art. 37. Określone w ustawie i przepisach wydanych na podstawie art. 36 wynagrodzenie zasadnicze nauczycieli, wszystkie dodatki, wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, wynagrodzenie dodatkowe za zajęcia dydaktyczne i nagrody wolne są od podatku od wynagrodzeń.

Art. 38. Nauczyciel nabywa prawo do wynagrodzenia od dnia nawiązania stosunku pracy.

Art. 39. 1. Zmiana wysokości wynagrodzenia w czasie trwania stosunku pracy z powodu awansu lub innych przyczyn następuje z dniem pierwszym najbliższego miesiąca kalendarzowego, jeżeli awans lub inne przyczyny nie nastąpiły od dnia pierwszego danego miesiąca kalendarzowego.

2. W razie zmiany miejsca pracy, pociągającej za sobą zmianę wysokości wynagrodzenia, prawo do wynagrodzenia odpowiadającego nowemu miejscu pracy przysługuje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego po objęciu obowiązków pracowniczych w nowym miejscu pracy, jeżeli objęcie tych obowiązków nie nastąpiło od dnia pierwszego danego miesiąca kalendarzowego.

3. Wynagrodzenie wypłacane jest miesięcznie z góry. Inne wynagrodzenia, których wymiar może być ustalony jedynie na podstawie już wykonanych prac, wypłaca się miesięcznie lub jednorazowo z dołu.

Art. 40. Prawo do wynagrodzenia gaśnie z ostatnim dniem miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło wygaśnięcie lub rozwiązanie stosunku pracy.

Art. 41. Nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia za czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy, o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 42. 1. Tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych (wychowawczych) prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami dla nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze ustala się według następujących norm:

Lp.	Stanowisko — rodzaj szkoły	Tygodniowa liczba godzin obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych (wychowawczych)
1	2	3
1	Nauczyciele przedszkoli, z wyjątkiem nauczycieli pracujących z grupami dzieci 6-letnich	25
2	Nauczyciele przedszkoli i innych placówek przedszkolnych pracujący z grupami dzieci 6-letnich	22

1	2	3
3	Nauczyciele: przedszkoli specjalnych, szkół podstawowych, szkół specjalnych, liceów ogólnokształcących, przedmiotów teoretycznych w szkołach zawodowych, szkołach zawodowych specjalnych i szkolenia rzemieślniczego w zakładach dla nieletnich, przedmiotów artystycznych i ogólnokształcących w szkołach artystycznych i innych placówkach kształcenia artystycznego	18
4	Nauczyciele studium: wychowania przedszkolnego, kulturalno-oświatowego i bibliotekarskiego oraz nauczyciele przedmiotów teoretycznych w pedagogicznych studiach technicznych	15
5	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół	22
6	Wychowawcy świetlic szkolnych i półinternatów (z wyjątkiem wychowawców świetlic szkół specjalnych)	26
7	Wychowawcy internatów, burs, ogrodów jordanowskich, świetlic dworcowych, stałych szkolnych schronisk młodzieżowych	30
8	Wychowawcy ośrodków szkolno-wychowawczych	28
9	Wychowawcy zakładów opiekuńczych i wychowawczych w: a) domach dziecka i zakładach leczniczo-opiekuńczych dla dzieci	26
	b) domach wczasów dziecięcych — w tym na zajęcia dydaktyczne	26 10
	c) zakładach specjalnych, leczniczo-wychowawczych, zakładach rehabilitacji zawodowej inwalidów, placówkach wychowawczych i specjalnych, zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, świetlicach szkół specjalnych, pogotowiach opiekuńczych, rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych	24

1	2	3
10	Nauczyciele pałaców młodzieży, młodzieżowych domów kultury, ognisk pracy pozaszkolnej, pozaszkolnych placówek specjalistycznych, międzyszkolnych ośrodków sportowych prowadzący bezpośrednią pracę z dziećmi i młodzieżą systemem pracownianym	18
11	Nauczyciele — bibliotekarze bibliotek szkolnych	30

2. Minister Oświaty i Wychowania określa ilość uczniów, na których przysługuje etat nauczyciela — bibliotekarza.

3. Wymiar godzin zajęć dydaktycznych (wychowawczych), określony w ust. 1, obowiązuje od dnia 1 września 1983 r. Do tego czasu obowiązuje wymiar godzin zajęć dydaktycznych (wychowawczych), określony w przepisach dotychczasowych, z wyjątkiem nauczycieli — bibliotekarzy bibliotek szkolnych, dla których tygodniowy wymiar godzin, ustalony w ust. 1 poz. 11, obowiązuje od dnia 1 września 1982 r.

4. Oprócz prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych w obowiązującym tygodniowym wymiarze nauczyciel obowiązany jest:

- 1) do prac związanych bezpośrednio z organizacją procesu dydaktyczno-wychowawczego i opiekuńczego, w ramach przysługującego mu wynagrodzenia zasadniczego,
- 2) do prowadzenia innych dydaktyczno-wychowawczych zajęć dodatkowych — odpłatnie.

Przydziału prac i zajęć, o których mowa w pkt 1 i 2, dokonuje dyrektor szkoły w uzgodnieniu z radą pedagogiczną.

5. Wykaz prac i zajęć, o których mowa w ust. 4, określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

6. Nauczyciel, dla którego ustalony plan zajęć w pewnych okresach roku szkolnego nauki nie wyczerpywał obowiązującego tego nauczyciela wymiaru zajęć dydaktycznych, powinien nauczać w odpowiednio większej liczbie godzin w innych okresach danego roku szkolnego. Praca wykonywana zgodnie z tak ustalonym planem zajęć nie jest pracą w godzinach ponadwymiarowych.

7. Dyrektorom i wicedyrektorom szkół oraz nauczycielom pełniącym inne funkcje kierownicze w szkołach obniża się wymiar obowiązkowych zajęć określony w ust. 1 w rozmiarach uzależnionych od wielkości i rodzaju szkoły oraz warunków pracy. Dotyczy to również nauczycieli, którzy pełnią funkcje kierownicze w zastępstwie nauczycieli, którym powierzono pełnienie tych funkcji.

8. Zasady udzielania i rozmiar zniżek, o których mowa w ust. 7, określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, a w od-

niesieniu do szkół artystycznych — Minister Kultury i Sztuki w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

9. Obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli szkół nie wymienionych w ust. 1, w tym również nauczycieli szkół zaocznych, nauczycieli przedmiotów w różnym wymiarze godzin, pedagogów, psychologów, bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych i innych pracowników zatrudnionych na stanowiskach oświatowo-wychowawczych oraz zasady zaliczania do wymiaru godzin poszczególnych zajęć w kształceniu zaocznym określa, w drodze rozporządzenia, Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz z innymi zainteresowanymi ministrami, zaś w odniesieniu do nauczycieli szkół artystycznych — Minister Kultury i Sztuki.

Art. 43. 1. Właściwy minister albo upoważniony przez niego organ może obniżyć nauczycielowi, zatrudnionemu w pełnym wymiarze godzin, wymiar godzin zajęć obowiązkowych na czas określony lub do odwołania ze względu na stan zdrowia, kształcenie się lub doskonalenie, wykonywanie pracy naukowej albo prac zleconych przez władze szkolne, albo ze względu na szczególne warunki pracy nauczyciela w szkole, albo prowadzenie zajęć w klasach lub grupach ćwiczeń.

2. Obniżenie wymiaru zajęć nie może spowodować zmniejszenia wynagrodzenia ani ograniczenia innych uprawnień nauczyciela.

3. Nauczyciel korzystający z obniżonego wymiaru godzin nie może mieć godzin ponadwymiarowych, z uwzględnieniem postanowień ust. 4.

4. Nauczyciele, o których mowa w art. 42 ust. 7, oraz nauczyciele, którym obniżono obowiązkowy tygodniowy wymiar zajęć ze względu na prowadzenie zajęć w klasach lub grupach ćwiczeń, mogą — w uzasadnionych wypadkach spowodowanych potrzebami organizacyjnymi szkoły — podejmować pracę w godzinach ponadwymiarowych na zasadach i w wymiarze określonym przez Ministra Oświaty i Wychowania, zaś w odniesieniu do szkół artystycznych — przez Ministra Kultury i Sztuki.

Art. 44. 1. Minister Oświaty i Wychowania, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, określa szkoły, stanowiska oraz warunki, na których nauczyciel może być zobowiązany do realizowania tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych (wychowawczych) także w porze nocnej.

2. Za pracę w porze nocnej przysługuje odrębny dodatek określony w przepisach o wynagradzaniu nauczycieli.

3. Nauczyciela obowiązuje pięciodniowy tydzień pracy.

4. W szkołach, w których praca odbywa się we wszystkie dni tygodnia, nauczyciel korzysta co najmniej raz na dwa tygodnie z dwu kolejnych dni wolnych od pracy, z których jeden powinien przypadać w niedzielę. Nie dotyczy to nauczycieli pracujących w systemie kształcenia zaocznego.

5. Za zajęcia dydaktyczno-wychowawcze lub opiekuńcze wykonywane w dniu wolnym od pracy nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy, a w szczególnie

uzasadnionych wypadkach zamiast dnia wolnego — odrębne wynagrodzenie.

6. Za pracę w święto przypadające poza dwoma dniami w tygodniu wolnymi od pracy nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach zamiast dnia wolnego — wynagrodzenie ze 100% zwyżką.

7. Minister Oświaty i Wychowania, a w odniesieniu do szkół artystycznych — Minister Kultury i Sztuki, w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, określa zasady wynagradzania za zajęcia dydaktyczno-wychowawcze wykonywane w dniach wolnych od pracy, o których mowa w ust. 5.

Art. 45. 1. Nauczyciel może poza swoim obowiązkowym wymiarem zajęć podjąć za zgodą dyrektora szkoły dodatkowe zatrudnienie zarobkowe nie kolidujące z jego obowiązkami w wymiarze nie przekraczającym $\frac{1}{2}$ etatu.

2. Wypadki, w których nie jest wymagane zezwolenie wymienione w ust. 1, oraz zasady udzielania zezwoleń określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

Art. 46. 1. Nauczyciele mogą uzyskać stopnie specjalizacji zawodowej.

2. Szczegółowe zasady i warunki oraz tryb uzyskiwania stopni, o których mowa w ust. 1, określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Rozdział 6

Nagrody i odznaczenia.

Art. 47. 1. Za wieloletnią pracę nauczyciele otrzymują nagrody jubileuszowe w wysokości:

- 1) za 20 lat pracy — 75% wynagrodzenia miesięcznego,
- 2) za 25 lat pracy — 100% wynagrodzenia miesięcznego,
- 3) za 30 lat pracy — 150% wynagrodzenia miesięcznego,
- 4) za 35 lat pracy — 200% wynagrodzenia miesięcznego.

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, przysługują od dnia 1 stycznia 1982 r.

Art. 48. Począwszy od dnia 1 stycznia 1982 r. przysługuje nauczycielom zakładowy fundusz nagród, określony w ustawie z dnia 23 czerwca 1973 r. o zasadach tworzenia i podziału zakładowego funduszu nagród oraz zakładowych funduszy socjalnego i mieszkaniowego (Dz. U. Nr 27, poz. 150). Zakładowy fundusz nagród tworzy się w wysokości 3% za 1981 r. i 8,5% za lata następne.

Art. 49. 1. Zachowuje się specjalny fundusz nagród dla nauczycieli za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze w wysokości 1% planowanego rocznego osobowego funduszu płac.

2. Minister Oświaty i Wychowania określa zasady podziału tego funduszu.

Art. 50. 1. Tytuł honorowy „Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” nadawany będzie zasłużonym nauczycielom za szczególnie wybitne osiągnięcia w wieloletniej pracy pedagogicznej.

2. Tytuł honorowy „Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” nadaje Rada Państwa.

3. Rada Państwa określa:

- 1) wzór odznaki tytułu honorowego,
- 2) tryb przedstawiania wniosków o nadanie tytułu honorowego,
- 3) tryb wręczania odznaki i dyplomu o nadaniu tytułu honorowego,
- 4) sposób noszenia odznaki tytułu honorowego.

Art. 51. 1. „Medal Komisji Edukacji Narodowej” nadawany będzie nauczycielom i innym osobom za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania.

2. „Medal Komisji Edukacji Narodowej” nadaje Minister Oświaty i Wychowania.

3. Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Oświaty i Wychowania — przedstawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami — określa szczegółowe zasady nadawania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej”, tryb przedstawiania wniosków, wzór Medalu, tryb jego wręczania i sposób noszenia.

Art. 52. 1. Z tytułu dwudziestoletniej wyróżniającej pracy pedagogicznej nadawany będzie nauczycielom Złoty Krzyż Zasługi.

2. Z tytułu trzydziestoletniej szczególnie wyróżniającej pracy pedagogicznej nauczycielom nadawany będzie Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

3. Przepisy ust. 1 i 2 mają zastosowanie również do nauczycieli emerytów i rencistów bez względu na datę przejścia na emeryturę lub rentę.

Rozdział 7

Uprawnienia socjalne i urlopy.

Art. 53. 1. Dla nauczycieli tworzy się fundusz socjalny w wysokości 5% planowanego rocznego osobowego funduszu płac.

2. Dla nauczycieli emerytów i rencistów tworzy się fundusz socjalny w wysokości 5% funduszu emerytur i rent.

3. Dla nauczycieli tworzy się fundusz mieszkaniowy w wysokości 3% planowanego rocznego osobowego funduszu płac.

4. Terenowe organy administracji państwowej tworzą służby socjalne powołane do gospodarowania tymi funduszami.

5. Rada Ministrów określa zasady organizacji służb socjalnych oraz sposoby wykorzystywania funduszy, o których mowa w ust. 1—3.

6. Realizacja postanowień, o których mowa w ust. 1—4, nie może nastąpić później niż dnia 1 stycznia 1984 r.

Art. 54. 1. Nauczyciele zatrudnieni na terenie wszystkich wsi oraz miast liczących nie więcej niż 5000 mieszkańców mają prawo do bezpłatnych mieszkań w miejscu pracy według norm zaludnienia nie niższych od obowiązujących i przeciętnego standardu mieszkań dla danej miejscowości. Włączenie wsi do miasta liczą-

cego ponad 5000 mieszkańców lub zaliczenie wsi w poczet miast albo zwiększenie się liczby mieszkańców w mieście do liczby ponad 5000 nie pozbawia nauczyciela nabytego prawa do bezpłatnego mieszkania.

2. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1, powinny być realizowane przede wszystkim przez przydzielanie nauczycielom mieszkań w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły lub pozostających w zarządzie terenowych organów administracji państwowej.

3. W razie braku mieszkań w budynkach wymienionych w ust. 2 terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego obowiązane są do zawierania umów o najem mieszkań dla nauczycieli z właścicielami mieszkań w miejscu ich pracy, a gdy to nie jest możliwe — w innej miejscowości, z której możliwy jest codzienny dojazd do pracy, za zwrotem przez ten organ kosztów dojazdu.

4. Jeżeli terenowy organ administracji państwowej nie może zrealizować uprawnień nauczyciela do bezpłatnego mieszkania w sposób określony w ust. 2 i 3 lub też nauczyciel ten nie korzysta z przysługującego mu uprawnienia, organ ten obowiązany jest wypłacać nauczycielowi odpowiedni dodatek.

5. Wysokość dodatku, o którym mowa w ust. 4, oraz zasady jego wypłaty określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

6. Uprawnienia określone w ust. 1 dla czynnych nauczycieli szkół na terenie wszystkich wsi oraz miast do 5000 mieszkańców przysługują tym nauczycielom również po przejściu na emeryturę, jeżeli bezpośrednio przedtem pracowali na wymienionych terenach co najmniej 5 lat. Warunek 5 lat pracy nie dotyczy nauczycieli przeniesionych z urzędu na te tereny oraz nauczycieli rencistów. Uprawnienia te przysługują również nauczycielom emerytom i rencistom bez względu na datę przejścia na emeryturę lub rentę.

7. Nauczycielom zatrudnionym na terenach wszystkich wsi oraz miast do 5000 mieszkańców wypłaca się od dnia 1 września 1983 r. odrębny dodatek miesięczny w wysokości 10% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

Art. 55. Nauczycielom zatrudnionym oraz zamieszkałym na terenie wsi terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego zapewniają zakup opału według norm ustalonych dla ludności miast oraz bezpłatną dostawę tego opału do mieszkań nauczycieli.

Art. 56. 1. Nauczyciel zatrudniony na terenie wsi ma prawo otrzymać do osobistego użytkowania i jego rodziny działkę gruntu szkolnego.

2. Terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego przydzielą w miarę możliwości potrzebny obszar gruntu, o ile grunty szkolne nie wystarczają na realizację uprawnienia określonego w ust. 1, jednak o powierzchni nie większej niż 0,25 ha.

Art. 57. Nauczyciele mają prawo do dodatkowej powierzchni mieszkalnej w postaci dodatkowej izby. O ile obowiązujące przepisy przewidują wyższe opłaty z tytułu dodatkowej izby, nauczyciele są zwolnieni od płacenia tej zwiększonej opłaty. Zasady przydziału dodatko-

wej powierzchni mieszkalnej określa Minister Oświaty i Wychowania w porozumieniu z Ministrem Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska.

Art. 58. Mieszkania w budynkach szkolnych i użytkowanych przez szkoły mogą być zajmowane tylko przez nauczycieli i pracowników zatrudnionych w szkołach.

Art. 59. Dzieciom nauczycieli, przy równych z innymi dziećmi warunkach, przysługuje prawo pierwszeństwa w przyjęciach do przedszkoli, internatów, burs i szkół ponadpodstawowych.

Art. 60. Uprawnienia określone w art. 55—58 zachowują nauczyciele również po przejściu na emeryturę lub rentę, a uprawnienia określone w art. 59 — ich dzieci.

Art. 61. 1. Nauczyciele, którzy swą pierwszą pracę podejmują w szkole, otrzymują jednorazowy zasiłek na zagospodarowanie się w wysokości dwumiesięcznego należnego im wynagrodzenia zasadniczego.

2. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, podlega zwrotowi, jeżeli nauczyciel rozwiąże stosunek pracy albo zostanie zwolniony z pracy z jego winy przed upływem trzech lat pracy. W uzasadnionych wypadkach organ bezpośrednio nadzorujący szkołę w porozumieniu ze związkami zawodowymi może zwolnić nauczyciela w całości lub w części od obowiązku zwrotu zasiłku.

3. Nauczycielom posiadającym dyplom ukończenia szkoły wyższej lub innej szkoły dającej uprawnienia do pracy w zawodzie nauczycielskim, podejmującym pracę na terenie wsi lub w miastach liczących do 5000 mieszkańców na stanowiskach odpowiadających ich kwalifikacjom, przyznaje się dodatkową pomoc materialną na zagospodarowanie w formie kredytu bankowego. Wysokość kredytu oraz zasady jego udzielania, spłacania lub umarzania określa Rada Ministrów.

Art. 62. Nauczycielowi pozostającemu w stosunku pracy, a także i po przejściu na emeryturę lub rentę inwalidzką, oraz ich współmałżonkom przysługuje prawo do korzystania z ulgi taryfowej przy przejazdach kolejami na zasadach określonych przez Radę Ministrów.

Art. 63. Nauczyciel korzysta w związku z pełnieniem obowiązków służbowych z prawa do ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy państwowych. Organy nadzorujące szkołę obowiązane są z urzędu występować w obronie nauczycieli, gdy ustalone dla nich uprawnienia zostaną naruszone.

Art. 64. 1. Nauczycielowi zatrudnionemu w szkole, w której organizacja pracy przewiduje ferie letnie i zimowe, przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii i w czasie ich trwania.

2. Nauczyciel, o którym mowa w ust. 1, może być zobowiązany przez dyrektora do wykonywania w czasie tych ferii następujących czynności:

- 1) przeprowadzania egzaminów,
- 2) prac związanych z zakończeniem roku szkolnego i przygotowaniem nowego roku szkolnego.

Czynności te nie mogą zająć nauczycielowi więcej niż 7 dni.

3. Nauczycielom zatrudnionym w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 6 tygodni w czasie ustalonym w planie urlopów.

4. W ramach ustalonego w ust. 1 i 3 wymiaru urlopu wypoczynkowego nauczyciel ma prawo do nieprzerwanego co najmniej czterotygodniowego urlopu wypoczynkowego.

5. Nauczyciele zatrudnieni w szkole na czas określony, krótszy niż 10 miesięcy, mają prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze proporcjonalnym do przepracowanego okresu.

Art. 65. Nauczyciel zatrudniony w szkole, w której organizacja pracy przewiduje ferie szkolne, uzyskuje prawo do pierwszego urlopu w ostatnim dniu poprzedzającym ferie szkolne, a prawo do drugiego i dalszych urlopów — w każdym następnym roku kalendarzowym.

Art. 66. 1. W razie niewykorzystania urlopu wypoczynkowego w całości lub części w okresie ferii szkolnych z powodu niezdolności do pracy wywołanej chorobą lub oosobnieniem w związku z chorobą zakaźną, urlopu macierzyńskiego, odbywania ćwiczeń wojskowych albo krótkotrwałego przeszkolenia wojskowego — nauczycielowi przysługuje urlop w ciągu roku szkolnego, w wymiarze uzupełniającym do 8 tygodni.

2. W razie niewykorzystania przysługującego urlopu wypoczynkowego z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, powołania do zasadniczej służby wojskowej albo do odbywania zastępczo obowiązku tej służby, do okresowej służby wojskowej lub do odbywania długotrwałego przeszkolenia wojskowego — nauczycielowi przysługuje ekwiwalent pieniężny za okres nie wykorzystanego urlopu, nie więcej jednak niż za 8 tygodni w odniesieniu do nauczycieli, o których mowa w art. 64 ust. 1, a nie więcej niż za 6 tygodni w odniesieniu do nauczycieli, o których mowa w art. 64 ust. 3 — o ile rozwiązanie stosunku pracy nie nastąpiło z przyczyn powodujących utratę prawa do urlopu wypoczynkowego.

3. W sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, termin wejścia w życie uprawnień do ośmiotygodniowego urlopu uzupełniającego i do ekwiwalentu za urlop w tym wymiarze ustala się od dnia 1 stycznia 1982 r.

Art. 67. Nauczycielowi w okresie urlopu wypoczynkowego przysługuje wynagrodzenie w takiej wysokości, jaką otrzymałby, gdyby w tym czasie pracował. Zmienne składniki wynagrodzenia są obliczane na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z okresu 10 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu.

Art. 68. 1. Nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć przysługuje urlop płatny dla dalszego kształcenia się oraz inne ulgi i świadczenia związane z tym kształceniem. Nauczyciel może otrzymać urlop płatny lub bezpłatny dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych, a bezpłatny z innych ważnych przyczyn.

2. Rada Ministrów określa zasady udzielania urlopów, ulg i świadczeń, o których mowa w ust. 1, oraz organy uprawnione do wydawania decyzji w tych sprawach.

Art. 69. 1. W okresie urlopu macierzyńskiego wypłaca się nauczycielce wynagrodzenie jak za urlop wypoczynkowy.

2. W razie gdy czas pracy kobiety karmiącej dziecko wynosi ponad 4 godziny ciągłej pracy dziennie, przysługuje jej prawo korzystania z jednej godziny przerwy wliczanej do czasu pracy.

Art. 70. 1. Nauczycielowi mianowanemu, który wniósł podanie o przeniesienie do miejscowości będącej miejscem stałego zamieszkania współmałżonka, jeżeli podanie o przeniesienie nie może być uwzględnione z powodu niemożności zatrudnienia go w zawodzie nauczycielskim w miejscu stałego zamieszkania współmałżonka, organ nadzorujący szkołę udziela urlopu bezpłatnego lub przenosi go w stan nieczynny.

2. Okres urlopu bezpłatnego, o którym mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 2 lat. Jeżeli w tym okresie nauczyciel nie podjął ponownie pracy, stosunek pracy ulega rozwiązaniu. W razie zaistnienia możliwości ponownego zatrudnienia stosunek pracy powinien być z nim nawiązany w pierwszej kolejności.

Rozdział 8

Ochrona zdrowia.

Art. 71. Nauczycielom zatrudnionym na terenie wszystkich wsi oraz miast liczących do 5000 mieszkańców zwraca się koszty przejazdu publicznymi środkami lokomocji do lekarza lub szpitala w celu uzyskania pomocy lekarskiej dla siebie i najbliższych członków rodziny.

Art. 72. 1. Niezależnie od przysługującego nauczycielowi i członkom jego rodziny prawa do korzystania z opieki lekarskiej i środków leczniczych na zasadach określonych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym, organy nadzorujące szkołę przeznaczają corocznie w budżetach odpowiednie środki finansowe z przeznaczeniem na pomoc zdrowotną dla nauczycieli korzystających z opieki zdrowotnej.

2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa wykaz chorób zawodowych nauczycieli.

3. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, określa formy profilaktyki i leczniczej pomocy specjalistycznej dla nauczycieli.

4. Uprawnienia, o których mowa w ust. 1 w art. 71, zachowują nauczyciele po przejściu na emeryturę lub rentę bez względu na datę przejścia na emeryturę lub rentę.

Art. 73. 1. Nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć, po przepracowaniu co najmniej 3 lat w szkole, organ bezpośrednio nadzorujący szkołę udziela płatnego urlopu dla poratowania zdrowia na okres do jednego roku, o ile organ społecznej służby zdrowia stwierdzi, że stan zdrowia nauczyciela wymaga powstrzymania się od pracy w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia. Jeżeli jednak do nabycia praw emerytalnych brak jest mniej niż jeden rok, płatny urlop dla poratowania zdrowia nie może być udzielony na okres dłuższy niż do końca miesiąca kalendarzowego poprze-

dzającego miesiąc, w którym nauczyciel przechodzi na emeryturę.

2. Tryb i sposób postępowania organów społecznej służby zdrowia w sprawach, o których mowa w ust. 1, określa Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

Rozdział 9

Dzień Edukacji Narodowej.

Art. 74. W dniu rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, 14 października każdego roku, obchodzony będzie Dzień Edukacji Narodowej. Dzień ten uznaje się za święto wszystkich pracowników oświaty i jest wolny od zajęć lekcyjnych.

Rozdział 10

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 75. 1. Nauczyciele mianowani podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązkowi, o których mowa w art. 6 ust. 1.

2. Za uchybienia przeciwko porządkowi pracy, w rozumieniu art. 108 Kodeksu pracy, wymierza się nauczycielom kary porządkowe zgodnie z Kodeksem pracy.

Art. 76. 1. Karami dyscyplinarnymi dla nauczycieli są:

- 1) nagana z ostrzeżeniem,
- 2) nagana z przeniesieniem do innej szkoły w tej samej lub innej miejscowości,
- 3) zwolnienie z pracy,
- 4) wydalenie z zawodu nauczycielskiego.

2. Kary dyscyplinarne wymierza komisja dyscyplinarna.

3. Wymierzenie kary dyscyplinarnej określonej w ust. 1 pkt 4 jest równoznaczne z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim.

4. Wymierzenie kary dyscyplinarnej określonej w ust. 1 pkt 3 jest równoznaczne z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie trzech lat od ukarania.

5. Odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem włącza się do akt osobowych nauczyciela.

Art. 77. 1. W sprawach dyscyplinarnych nauczycieli orzekają w pierwszej instancji:

- 1) komisje dyscyplinarne przy organie administracji państwowej stopnia wojewódzkiego — dla nauczycieli szkół podległych pośrednio i bezpośrednio tym organom,
- 2) komisje dyscyplinarne przy właściwych ministrach — dla nauczycieli szkół podległych tym ministrom i nie podporządkowanych organom administracji państwowej.

2. Drugą instancją w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli są odwoławcze komisje dyscyplinarne przy wła-

ściwych ministrach, powołane do rozpatrywania odwołań od orzeczeń komisji dyscyplinarnych wymienionych w ust. 1. Orzeczenia komisji odwoławczych są ostateczne.

3. Od prawomocnego orzeczenia może być wniesiona rewizja nadzwyczajna do odwoławczej komisji dyscyplinarnej, o której mowa w ust. 2, jeżeli orzeczenie to narusza przepisy prawa. Skład odwoławczej komisji dyscyplinarnej ustala się z wyłączeniem osób, które wydaty zaskarżone orzeczenie. Rewizję nadzwyczajną w stosunku do tego samego nauczyciela można w danej sprawie wnieść tylko raz na podstawie tych samych zarzutów.

4. Rewizję nadzwyczajną wnosi właściwy minister lub naczelny organ związku zawodowego zrzeszającego nauczycieli. Rewizja nadzwyczajna na niekorzyść nauczyciela nie może być wniesiona po upływie 6 miesięcy od daty wydania orzeczenia.

Art. 78. Komisje dyscyplinarne są niezawisłe w zakresie orzecznictwa dyscyplinarnego.

Art. 79. 1. Organ administracji państwowej, przy którym została powołana komisja dyscyplinarna, wyznaczy dla każdej komisji dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego i odpowiednią liczbę jego zastępców z grona podległych sobie pracowników.

2. Rzecznik dyscyplinarny jest związany zaleceniami organu, który go powołał do tej funkcji.

Art. 80. 1. Postępowanie dyscyplinarne wszczynają komisja dyscyplinarna na wniosek rzecznika dyscyplinarnego.

2. Komisje dyscyplinarne wydają orzeczenia po przeprowadzeniu rozprawy oraz po wysłuchaniu głosów rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy.

Art. 81. 1. Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia uzyskania przez właściwy organ administracji państwowej, przy którym powołana została komisja dyscyplinarna — wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary i po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu. Jeżeli jednak czyn stanowi przestępstwo, okres ten nie może być krótszy od okresu przedawnienia ścigania tego przestępstwa.

2. Rozwiązanie stosunku pracy po popełnieniu czynu nie stanowi przeszkody do wszczęcia i prowadzenia postępowania dyscyplinarnego oraz wymierzenia kary dyscyplinarnej.

Art. 82. 1. Kary przewidziane w art. 76 ust. 1 pkt 1—3 podlegają zatarciu, a odpis orzeczenia o ukaraniu dołączony do akt osobowych nauczyciela ulega zniszczeniu po upływie 3 lat od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia o ukaraniu, jeżeli w tym okresie nie był on karany dyscyplinarnie lub sądownie.

2. Obowiązek wykonania postanowień ust. 1 spoczywa na organie, przy którym powołana jest komisja dyscyplinarna I instancji.

Art. 83. 1. Organ bezpośrednio nadzorujący szkołę może zawiesić w pełnieniu obowiązków nauczyciela, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne lub złożono wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli ze względu na powagę i wiarygodność wysuniętych

zarzutów celowe jest odsunięcie go od wykonywania obowiązków w szkole. W sprawach nie cierpiących zwłoki nauczyciel może być zawieszony przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

2. Nauczyciel zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków w razie jego tymczasowego aresztowania lub w razie pozbawienia go wolności w związku z postępowaniem karnym.

3. Zawieszenie w pełnieniu obowiązków nie może trwać dłużej niż 6 miesięcy, chyba że przeciwko nauczycielowi toczy się jeszcze postępowanie wyjaśniające, w związku z którym nastąpiło zawieszenie.

Art. 84. 1. Wynagrodzenie zasadnicze nauczyciela w okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków może ulec ograniczeniu, a tymczasowo aresztowanego ulega ograniczeniu najwyżej do połowy, w zależności od stanu rodzinnego nauczyciela, począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym nastąpiło zawieszenie.

2. W okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków nie przysługują dodatki oraz wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe.

3. W okresie odbywania kary pozbawienia wolności nauczycielowi nie przysługuje wynagrodzenie.

4. Przepisy ust. 1—3 oraz art. 83 ust. 2 stosuje się także do nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

5. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne lub karne zakończy się umorzeniem z braku dowodów winy albo wydaniem orzeczenia lub wyroku uniewinniającego, nauczycielowi należy zwrócić zatrzymane kwoty wynagrodzenia.

Art. 85. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa skład i właściwość komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, zasady i tryb ich powoływania, wyznaczania składów orzekających, powoływania rzeczników dyscyplinarnych i obrońców oraz tryb postępowania dyscyplinarnego i wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia.

Rozdział 11

Uprawnienia emerytalne.

Art. 86. Nauczyciele oraz członkowie ich rodzin mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z uwzględnieniem przepisów niniejszej ustawy, z tym że nauczycieli, o których mowa w art. 1 pkt 1—7, zalicza się do pracowników I kategorii zatrudnienia.

Art. 87. 1. Nauczycielowi przechodzącemu na emeryturę przyznaje się odprawę w wysokości dwumiesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia zasadniczego w szkole będącej podstawowym miejscem jego pracy.

2. Przejście nauczyciela na wcześniejszą emeryturę może nastąpić na wniosek zainteresowanego lub na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej o niezdolności do wykonywania zawodu.

3. Tryb i zasady wydawania orzeczeń, o których mowa w ust. 2, określa, w drodze rozporządzenia, Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Wychowania.

Art. 88. 1. Nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat zatrudnienia I kategorii, zaś nauczyciele klas, szkół, placówek i zakładów specjalnych — dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat zatrudnienia I kategorii w szkolnictwie specjalnym, mogą — po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy — przejść na emeryturę.

2. Podstawę wymiaru emerytury lub renty dla nauczyciela zatrudnionego w systemie oświaty i wychowania, przechodzącego na emeryturę lub rentę inwalidzką, ustala się na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, z tym że do podstawy tej wlicza się również wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, dodatki, świadczenia w naturze, jeśli ze świadczeń tych nauczyciel nie korzysta po przejściu na emeryturę lub rentę, oraz wszystkie nagrody uzyskane przez nauczyciela za osiągnięcia zawodowe w okresie, z którego wynagrodzenie stanowi podstawę wymiaru emerytury lub renty.

3. Uprawnienie określone w ust. 1 przysługuje od dnia 1 stycznia 1984 r.

Art. 89. 1. Nauczycielom uprawnionym do emerytury lub renty inwalidzkiej przysługuje dodatek do emerytury lub renty w wysokości 20% tych świadczeń, jeśli uprawniony do emerytury wykonywał pracę nauczycielską w szkole co najmniej przez 15 lat, a uprawniony do renty — co najmniej przez 5 lat.

2. Przepis ust. 1 dotyczy zarówno nauczycieli, którzy przejdą na emeryturę lub rentę po dniu wejścia w życie ustawy, jak i tych, którzy przeszli na emeryturę lub rentę inwalidzką przed tą datą.

3. Dodatek z tytułu pracy nauczycielskiej przysługuje również do rent inwalidzkich z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Art. 90. 1. Nauczycielom, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie, przysługuje dodatek do emerytury lub renty w wysokości 25% tych świadczeń, jeżeli nie pobierają dotychczas takiego dodatku z innego tytułu.

2. Dodatek, o którym mowa w ust. 1, przysługuje również nauczycielom, którzy przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach polskich na terenie III Rzeszy Niemieckiej oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska, jeżeli nie pobierają dotychczas takiego dodatku z innego tytułu.

Art. 91. Emerytury i renty nauczycieli podlegają stałemu przeliczaniu wraz ze wzrostem wynagrodzenia czynnych nauczycieli.

Rozdział 12

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 92. 1. Odrębna ustawa o edukacji narodowej określi:

- 1) system społecznych organów oświatowych na wszystkich szczeblach zarządzania oraz ich kompetencje,

- 2) system i zakres działania samorządu w oświacie.

2. Kuratorów i wicekuratorów oświaty i wychowania powołuje i odwołuje Minister Oświaty i Wychowania, na wniosek właściwego wojewody lub prezydenta miasta stopnia wojewódzkiego, złożony po uprzednim uzgodnieniu z komisją oświaty wojewódzkiej (miejskiej stopnia wojewódzkiego) rady narodowej i konsultacji ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli.

3. Inspektorów i zastępców inspektorów oświaty i wychowania powołuje i odwołuje, a funkcje gminnych dyrektorów szkół i ich zastępców powierza, na wniosek terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego, właściwy kurator oświaty i wychowania.

Art. 93. Ilekroć w indywidualnych sprawach pracowniczych nauczycieli jest wymagane uzgodnienie ze związkami zawodowymi, rozumie się przez to związek zawodowy, którego członkiem jest zainteresowany nauczyciel, a jeżeli nie jest członkiem żadnego związku — wskazany przez niego związek zawodowy zrzeszający nauczycieli.

Art. 94. 1. Nauczycieli zatrudnionych w szkołach lub organach administracji państwowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w dniu wejścia w życie ustawy, którzy uzyskali na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów kwalifikacje naukowe i pedagogiczne do nauczania lub prowadzenia zajęć wychowawczych w szkołach określonego rodzaju i stopnia, uważa się za posiadających kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela lub wychowawcy w tych szkołach, choćby nie posiadali wykształcenia określonego w art. 9 ust. 1 pkt 1.

2. Do absolwentów studiów nauczycielskich, którzy ukończą naukę w tych studiach po dniu wejścia w życie ustawy, w zakresie kwalifikacji naukowych i pedagogicznych stosuje się odpowiednio przepis ust. 1.

Art. 95. Nauczycielom mianowanym, przechodzącym do pracy w organach administracji państwowej lub w organizacjach politycznych i społecznych oraz w związkach zawodowych na stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych, przysługują uprawnienia wynikające z art. 30, 31, 33, 46—52, 55, 57—60, 62, 72, 73, 86—91 oraz 100. Uprawnienia te przysługują także nauczycielom, którzy przeszli do pracy w tych organach lub organizacjach politycznych i społecznych oraz w związkach zawodowych na stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych przed dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 96. 1. Nauczyciele mianowani na stałe na podstawie dotychczasowych przepisów stają się nauczycielami mianowanymi w rozumieniu ustawy.

2. Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie mianowania do odwołania stają się nauczycielami mianowanymi w rozumieniu ustawy, jeżeli spełniają warunki określone w art. 10 ust. 2.

3. Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na podstawie:

- 1) mianowania do odwołania i nie spełniający warunków określonych w art. 10 ust. 2.
- 2) mianowania na czas określony

stają się nauczycielami zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę w rozumieniu ustawy.

Art. 97. Do nauczycieli zatrudnionych w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć nie mają zastosowania przepisy art. 52, 54—62, 71, 72 oraz 86—91.

Art. 98. 1. W zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, a nie uregulowanych przepisami ustawy, dotyczących zarówno nauczycieli mianowanych jak i zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, mają zastosowanie przepisy Kodeksu pracy.

2. Spory o roszczenia ze stosunku pracy nauczycieli, niezależnie od formy nawiązania stosunku pracy, rozpatrywane są przez komisje odwoławcze do spraw pracy i sądy pracy.

Art. 99. Nauczyciele, którym z uwagi na warunki pracy lub kwalifikacje przysługują na podstawie przepisów szczególnych określone uprawnienia lub świadczenia branżowe, zachowują te uprawnienia lub świadczenia

nadal w zakresie obowiązującym w dniu wejścia w życie ustawy.

Art. 100. Świadczenia przysługujące nauczycielom w myśl postanowień ustawy mają zastosowanie od dnia 1 września 1981 r., chyba że ustawa stanowi inaczej.

Art. 101. 1. Traci moc ustawa z dnia 27 kwietnia 1972 r. — Karta praw i obowiązków nauczyciela (Dz. U. Nr 16, poz. 114, z 1973 r. Nr 12, poz. 89 oraz z 1977 r. Nr 11, poz. 43) w zakresie dotyczącym nauczycieli.

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych, przewidzianych w niniejszej ustawie, nie dłużej jednak niż do dnia 31 lipca 1982 r., obowiązują przepisy dotychczasowe ze zmianami wynikającymi z ustawy.

Art. 102. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *E. Duda*